

Finanční jednohubky

ODPOVĚDI NA DALŠÍCH 50 DŮLEŽITÝCH
OTÁZEK EKONOMIE A FINANČÍ

Od autora knihy **Ekonomické jednohubky**

Michal Skořepa

Finanční jednohubky

ODPOVĚDI NA DALŠÍCH 50 DŮLEŽITÝCH
OTÁZEK EKONOMIE A FINANČÍ

Od autora knihy **Ekonomické jednohubky**

Michal Skořepa

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**. Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou **bez souhlasu nositele práv zakázány**.

Michal Skořepa

Finanční jednohubky

**Odpovědi na dalších 50 důležitých otázek
ekonomie a financí**

Vydala GRADA Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

tel.: 234 264 401

www.grada.cz

jako svou 9331. publikaci

Realizace obálky Vojtěch Wagner

Sazba Jan Šístek

Odborná redaktorka: Ing. Michaela Průšová

Počet stran 296

První vydání, Praha 2024

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.

© **GRADA Publishing, a.s., 2024**

ISBN 978-80-271-7403-4 (ePub)

ISBN 978-80-271-7402-7 (pdf)

ISBN 978-80-271-3057-3 (print)

OBSAH

ÚVOD	9
O odporných babiznách aneb Jaká jsou tři základní pravidla správného zacházení s penězi?	11
O veselých vodácích aneb Jak celkově přistupovat k našim výdajům?	17
O posprejovaných fasádách aneb Proč je finanční rezerva pro spoustu lidí tak strašný problém?	27
O holandských mistrech aneb Kolik bychom měli odkládat do rezervy a jak velká má rezerva být?	33
O tajuplných melounech aneb Proč je téma pojištění tak nudné a nepříjemné?	37
O velkých vnadách aneb Jak se můžeme proti nepříjemnostem pojistit my sami?	41
O temných veršotepcích aneb Jak jsme proti nepříjemnostem pojištění svým okolím?	47
O pohrkaných štěňatech aneb Proč si při investování úspor můžeme dovolit zvýšené riziko?	53
O opatrných odvážlivcích aneb Proč je při investování úspor vyšší riziko přímo žádoucí?	57
O zbožňovaných věstcích aneb Proč by mezi rizikem a očekávaným výnosem měla být úměra? ..	61
O záhadných mimozemšťanech aneb Proč v praxi úměra mezi rizikem a očekávaným výnosem platí jen částečně?	67
O nobelovských vidlích aneb Skutečně platí, že s dlouhodobostí investice její rizikost klesá?	77
O rozkřápnutých vajíčkách aneb Jak snížit riziko bez snížení očekávaného výnosu?	83

O krvavých kolenech	
aneb Na co si dát při investování pozor?	87
O podvedených hvězdách	
aneb Kde hledat informace při rozhodování o investicích?	93
O hraběcích radách	
aneb Jak si můžou domácnosti pomoci v době extrémní drahoty?	99
O zažloutlých fešácích	
aneb Jak bychom měli spořit a investovat v době vysoké inflace?	103
O válečných vyznamenáních	
aneb Existuje něco zadarmo?	107
O nebezpečných karamelkách	
aneb Je dobré dávat dětem kapesné?	111
O hrabivých kuřatech	
aneb Kdy a jak dávat dětem kapesné?	115
O holých drátech	
aneb Připravují školy naše děti dobře na finanční a ekonomický život?	119
O zacpaných nosech	
aneb Je úvěr hříchem?	123
O rychlých pizzařích	
aneb Je úrok hříchem?	127
O zamilovaných dlužnících	
aneb Bylo úročení půjček v historii lidstva vždycky samozřejmé?	133
O prázdninových chatkách	
aneb Proč je doplatek při předčasném splacení hypotéky logický?	137
O zimomřivých pistolnících	
aneb Má člověk s úvěrem naříkat pokaždé, když ČNB zvýší úrokové sazby?	145
O táborákových hitech	
aneb Je mnohamiliardové zadlužení Česka problém?	149
O neobvyklých vysvědčeních	
aneb Je bydlení v nájmu vyhazováním peněz z okna?	155
O připoutaných dámách	
aneb Jaká jsou pro a proti používání hotovosti?	163

O lišáckých festivalech aneb Je dobře, když zákon nutí obchody přijímat platby v hotovosti?	169
O kočárových projížďkách aneb Může hotovost zcela zmizet ze světa?	173
O zklamaných romanticích aneb K čemu je bitcoin?	177
O kyselých okurkách aneb Můžou finanční trhy fungovat neefektivně?	185
O zlevněných banánech aneb Jak můžou vysoké úrokové sazby rozkymáct bankovní sektor?	189
O přeplacených funebrácích aneb Proč odvodové výhody OSVČ oproti zaměstnancům nejsou správné?	197
O superhrubých jogínech aneb Dávaly by výhody OSVČ oproti zaměstnancům přece jen nějaký smysl?	201
O meruňkových sadech aneb Jsou daňové výjimky správné?	207
O složitém žonglování aneb Kdo a jak hlídá v Česku konkurenci?	213
O komunistických spáčích aneb Jak řešit vysoké ceny nemovitostí?	219
O nekouřících kuřácích aneb Je české zdravotní pojištění férové?	223
O plovárenských buranech aneb Jak se postavit k hladu českých firem po pracovní síle?	227
O osamělých inženýrech aneb Měli bychom vítat robotizaci?	233
O měkkých pneumatikách aneb Je špatné, když mzdy rostou rychleji než produktivita?	237
O staroegyptských mumiích aneb Jak se ekonomika snaží sama tlumit dopady šoků?	241

O maminčiných obědech	
aneb Jak se počítá a k čemu je nám HDP?	247
O líných Češích	
aneb Měří HDP správně, jak se nám vede?	255
O milostiplných darebácích	
aneb Proč je prezident pro ekonomiku velmi důležitý?	259
O nedůvěryhodných Kecalech	
aneb Dá se věřit číslům o inflaci?	263
O nezodpovědných trempech	
aneb Může být mezi viníky vysoké inflace i vláda?	271
O ekonomických vulgarismech	
aneb Čím, jak a proč vlády ovlivňují chod ekonomiky?	277
SLOVNÍČEK POJMŮ A ZKRATEK	285

ÚVOD

Už když jsem dokončoval starší sestřičku této knížky nazvanou Ekonomické jednohubky, bylo čím dál jasnější, že spousta zajímavých, důležitých a leckdy ne úplně jednoduchých témat bude muset zůstat v šuplíku, protože se všechna do jedné knížky nevešla. Teď se tedy mnohá z těchto témat přesunula ze šuplíku na stránky druhé knížky, Finančních jednohubek.

Obě sesterské knížky mají stejný podtitul (Odpovědi na 50 důležitých otázek ekonomie a financí), v názvu se ale částečně liší. První knížka byla zaměřená víc na makroekonomická témata. Tato druhá knížka je víc zaměřena na témata z oblasti financí, a to zejména osobních/rodinných financí.

Obě knížky spojuje základní úmysl: podat vybraná témata, pokud možno jednoduchým, místy snad i trochu zábavným způsobem – tak, aby šlo o čtení stravitelné, ne-li přímo lákavé, i pro ty čtenáře, kterým zvolená témata sama o sobě vlastně zas tak šíleně zajímavá a zásadní nepřipadají. Obě knížky mají tudíž i stejnou stavbu: jde o sadu padesáti krátkých kapitol, jednohubek, z nichž každá podává své téma jen stručně a v hlavních obrysech, aby čtenář nebyl mučen přílišnými podrobnostmi.

Všude, kde zaznívá nějaké hodnocení nebo doporučení, jde o vyjádření mého osobního názoru na danou věc. Do jaké míry se k tomuto názoru přikloní i čtenář, je samozřejmě zcela na něm.

Knížka obsahuje řadu doporučení pro nakládání s osobními/rodinnými financemi. Čtenář by měl tato doporučení brát jen orientačně: vějíř možných potíží a možností, jak se na problémy v této oblasti můžeme připravovat nebo je pak řešit, je nesmírně široký a v čase se mění tak, jak se mění finanční technologie a služby (a podvody).

V textu zaznívá řada pojmů z oblasti osobních/rodinných financí. Terminologie v tomto oboru ovšem není úplně ustálená. Může se proto stát, že v jiných knížkách najde čtenář tyto pojmy používané ve více či méně odlišném významu.

Některé klíčové pojmy jsou v této knížce – obdobně jako v Ekonomických jednohubkách – vyznačeny tučně; ty jsou shromážděny ve Slovníčku pojmů a zkratk na konci knížky.

Za několik velmi trefných postřehů k tématu investování ve fondech děkuji Jánů Hájkoví. Za shovívavost mé ženě Míše.

O ODPORNÝCH BABIZNÁCH

ANEŽ

**Jaká jsou tři základní pravidla
správného zacházení s penězi?**

Šperk sovětské kinematografie, slavný film Mrazík, vrcholí téměř nesnesitelně nervy drásající scénou, v níž celá banda strašlivých loupeživých desperátů na objednávku odporné Baby Jagy přepadne v zimním lese skvělého bohatýra Ivana. Ten mnohonásobnou přesilu nakonec udatně přemůže.

Ale ještě než se to povede, okoralý velitel loupežníků vytrhne babizně z ruky měšec s penězi v domnění, že Ivan nemá šanci, a tedy že vydání peněz Babou je vlastně hotová věc. Čarodějnice v reakci na to, že jí byl měšec násilně odebrán, vydala památně srdcervoucí skřek „Okradli stařenku!!!“

Patrně se obávala, že pokud přijde o celý daný měšec, čekají ji v jejím budoucím hospodaření finanční potíže. Schopnost vykouzlit si novou hotovost této čarodějnici evidentně dána nebyla. (Přínejmenším v tomto směru jsou většími čarodějnicemi centrální banky, kterým tato schopnost dána je.)

Se zlymi Babami Jagami a ještě zlejšími ruskými hrdlořezi se našťestí dostane do styku jen málokdo z nás. Do finančních potíží se ale může dostat kdokoliv, a to velmi snadno – ať už cizím přičiněním (jako se stalo Babě Jaze), nebo i bez něj.

Hrozbu takových potíží výrazně snížíme, pokud se budeme držet tří základních ekonomicko-finančních pravidel. K lepšímu zapamatování si lze všimnout, že jejich klíčová slova začínají na písmeno R (rezerva, revanš, rozumění).

PRAVIDLO REZERVY: VYTVÁŘEJME SI FINANČNÍ REZERVU (PŘIPRAVME SE NA ŠPATNÉ ČASY)

Život je série příjemných a nepříjemných překvapení. Ta finančně nepříjemná můžou zatlačit naši životní úroveň velmi hluboko dolů. Takový nepěkný finanční šok na nás může padnout čistě náhodně. Nebo nám ho může nachystat nějaký loupežník, který chce záměrně urvat větší díl pro sebe na náš úkor – ať už na nás číhá na lesní cestě a jeho kyj nám hrozí okamžitou smrtí (pokud loupežníkovi rychle nezaplatíme), nebo na nás líčí past ve virtuálním prostoru a jeho emailová zpráva nám slibuje naopak báječné zbohatnutí (pokud mu rychle zaplatíme).

Dostaneme-li se do finančních potíží, je důležité mít po ruce finanční rezervu, která nám pomůže udržet se aspoň na čas na určité rozumné úrovni živobyť. Budování finanční rezervy je odkladem

části naší spotřeby z lepších časů do časů horších. Výkyvy v naší životní úrovni – které většina z nás snáší velmi špatně – budou díky takové rezervě menší. Finanční rezerva je vlastně naším vlastním, soukromým, neformálním pojištěním.

Jistě, existuje i řada jiných možností, jak takové období nouzově překlenout. Můžeme například požádat o půjčku (v bance, v jiné úvěrové společnosti, u příbuzných a podobně) nebo o sociální dávku (na úřadu práce). Nebo se můžeme smířit s výrazně nižší životní úrovní třeba v podobě vypnutého topení v našem bytě. Někdo má možná žaludek na to, aby si pomohl k chybějícím penězům nějakým zločinem.

Nicméně všechny tyto nouzové možnosti mají svá ALE. Půjčky mají svá nemalá rizika, sociální dávky se poskytují jen ve skutečně vážných případech. V chladu kvůli vypnutému topení se žije mierně, ve vězeňském chládku ještě hůř.

Budování finanční rezervy tak vychází jako nejrozumnější možnost.

PRAVIDLO REVANŠE: PTEJME SE, ČÍM SE BUDEME REVANŠOVAT (VŠECHNO MÁ SVOU CENU)

Spousta z nás bezstarostně přistupuje na podezřele atraktivní nabídky. Tak například: rádi přistoupíme na slevu výměnou za „drobnost“ – za odevzdání našich osobních údajů. Většina z nás neřeší, že skrze tyto údaje pak může daný prodejce v budoucnu nenápadně ovlivňovat naše další nákupní chování, takže ve výsledku nás ta původní sleva může přijít zatraceně draho.

Další příklad: rádi si bereme zdarma rozdávané „noviny“ a „časopisy.“ Mnozí z nás si při tom neuvědomují, že v těchto tiskovinách se pár nepříliš informativních „článků“ topí ve spoustě reklam, které opět mohou významně usměřňovat naše budoucí nákupní chování.

A na podobnou notu: rádi si koupíme dluhopisy se slíbeným nezvykle vysokým výnosem. A často neřešíme, že tento slíbený výnos je obvykle vykoupen vysokým rizikem slzavého konce – že vydavatel dluhopisu nám nakonec nezaplatí onen výnos, a možná nám dokonce nevrátí ani vložené peníze.

A taky: rádi si koupíme zboží, jehož aktuální cena je podle tvrzení prodejce výsledkem ohromné slevy z ceny „obvyklé“. Mnozí z nás si nevšimnou, že ta takzvaná obvyklá cena ve skutečnosti zas tak

obvyklá není, že je to spíš cena neobvykle vysoká, kterou prodejce používal jen krátce před zlevněním, aby pak mohl slavnostně tvrdit, jak dramaticky zlevnil.

A s dovolením ještě jeden, poslední příklad (o kterém už byla zmínka výše): rádi odpovíme na emailovou zprávu, která nám slibuje nějaký mimořádný příjem. Může jít o oznámení, že zrovna my dostáváme exkluzivní možnost pomoci komusi kdesi na druhém konci světa získat miliardové dědictví nebo že zrovna nás kdosi vylosoval v jakési loterii o úžasné výhry nebo že zrovna nás jakýsi velký obchodní řetězec chce odměnit za nákupní věrnost úžasným dárkem. Ne vždycky si bohužel uvědomíme, že svým rozhodnutím uvěřit takovým nevěrohodným báchorkám – někdy stačí dokonce i pouhé kliknutí na podezřelý odkaz – riskujeme své zapletení do nějakého nehezkého podvodu, umožníme instalaci něčeho nevídaného do našeho mobilu a podobně.

Obecně řečeno: stává se, že občas narazíme na možnost pořídit od někoho něco vcelku hodnotného s tím, že se od nás vyžaduje poměrně snadná protislužba nebo poměrně nízká platba (nebo se po nás dokonce – panenka skákavá – nechce vůbec nic!). Ve všech takových případech, a zejména pokud nám takovou možnost někdo aktivně nabízí, nebo až vnucuje, by se nám měla v hlavě rozsvítit výstražná kontrolka.

Měli bychom se sami sebe zeptat: Proč si ten člověk (nebo firma) takto dělá škodu? Co je za tím, že jeho nabídka je tak výhodná, tak neférová v můj prospěch a v jeho neprospěch? Skutečně mám jako z udělán zrovna já to úžasné, historické, neuvěřitelné štěstí, že jsem narazil na někoho, kdo se nechá napálit a ke své škodě mně něco nabízí výměnou za něco daleko méně cenného?

Čím menší je hodnota, kterou se mám své protistraně „revanšovat,“ tím by nám taková nabídka měla být podezřelejší.

PRAVIDLO ROZUMĚNÍ: ROZUMĚJME NAŠIM FINANČNÍM OPERACÍM (NEDĚLEJME NIC NASLEPO)

Když něčemu ani zhruba, rámcově nerozumím, tak bych do toho neměl jít. Mnozí se dostaneme do potíží, protože „něco“ podepíšeme, aniž bychom rozuměli, o co se jedná – spolehne se jen na to, že nám to k podpisu dává někdo, kdo má na sobě hezký oblek a mluví, jako když medu ukapuje.

Podobá se to ochotě skočit do neznámé vody jen proto, že nám někdo vychválí, jak to bude příjemné a bezpečné. Nejde o to neskákat do žádné vody; jde o to neskákat do takové vody, u které nevíme, jak je hluboká, jaké jsou v ní víry, co v ní plave za havěť a podobně.

Podobně nejde o to, že bychom se vůbec neměli zadlužovat nebo investovat. Jde o to, že pokud nerozumíme investici, kterou nám někdo nabízí, tak bychom do ní své peníze prostě dávat neměli. A stejně tak na straně dluhů: pokud uvažujeme o čerpání půjčky, ale nejsme si jistí, že chápeme všechny její důsledky, tak bychom s takovou úvahou měli zase přestat.

Okruh finančních operací (investic, půjček), které jsou nám v rámci tohoto pravidla dostupné, si můžeme samozřejmě rozšířit – tím, že si seženeme potřebné informace, vše si důkladně promyslíme a o daném nápadu si promluvíme s někým, kdo tomu rozumí nebo kdo už daný nápad vyzkoušel.

V praxi ale tuto zásadu bohužel nelze brát zcela doslova. Většina finančních operací je dnes tak složitá a má tolik různých možných finančních a právních scénářů a důsledků, že úplně dokonalé porozumění je pro běžného smrtelníka v podstatě nemožné.

Měli bychom se tedy snažit pochopit aspoň základní obrysy zvažované operace, přičemž detailům, které nejsme schopni domyslet a promyslet, rozumět nebudeme. S tím, že zvažované finanční operaci rozumíme jen v hlavních rysech, bychom se ovšem měli smířit jen v případě, že jsme si jisti tím, že naše protistrana je solidní a že na nás právě v některém nenápadném detailu nešije nějakou šerednou boudu. A už není tak podstatné, proč je protistrana takto solidní: jestli přímo z povahy lidí, kteří protistranu tvoří, nebo je k solidnosti přinucena silným konkurenčním tlakem nebo dobře nastavenou státní regulací. (Leckdo z nás možná pochybuje, že něco z toho – tedy solidní lidé, silná konkurence a dobře nastavená státní regulace – vůbec existuje. Tuto temnou diskuzi tady ale radši neotvíráme.)

Zkrátka pokud se v honbě za vysokým výnosem nebo sladším životem pouštíme do finančních operací, kterým nerozumíme a kde si nejsme jakžtakž jisti solidností protistrany, koledujeme si o průšvih.

O VESELÝCH VODÁČÍCH

ANEŽ

**Jak celkově přistupovat
k našim výdajům?**

